

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino. Reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/L. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 2312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izba za vsak četrtlet. Na- ročnina znaša za neorga- nizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte- v. 1-50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima s čla- narino že plačano naročni- no za list. Za oglaševanje v re- klamne notice vseh vrst je plačati po ceniku od petit vrste. Inzeratni davek po- sebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Solidarnost jugoslov. železničarjev s slovenskim učiteljstvom.

„Jugoslovanski železničar“, glasilo Ob- lastnega odbora Udruženja jugoslov. nar. železničarjev in brodarjev v Ljubljani pri- naša v zadnji številki ponatisk članka o bi- stvu sedanega boja slovenskega učiteljstva iz „Učiteljskega Tovariša“, poleg tega pa uvodni članek pod naslovom »Stare metode se obnavljajo!«, v katerem se izreka za soli- daren nastop vsega državnega nameščenstva v obrambi državljanov svobodin in prav- vic, ki so nam dane po ustavi, društvenem in tiskovnem zakonu.

Članek se glasi:

»Že nekaj mesecev merodajni in vodilni faktorji, ki upravljajo našo državo, pri raz- nih prilikah dajejo izjave, da je potrebno v naši upravi in administraciji narediti red. Kot glavno maksimo se je postavilo na čelo depolitizacije državne uprave. Slišali smo iz- jave v Narodni skupščini iz ust ministrov in raznih poslancev, da je depolitizacija držav- ne uprave predpogoj konsolidacije naše dr- žave. Dnevno časopisje vseh strank pa ne- prestanto v raznih varijacijah govori o depo- litizaciji državne uprave.

Živimo torej v znaku raznih visokih idej, ki jih propagirajo naši jugoslovanski politiki. Nepoučen čitalec člankov v dnev- nem časopisju in tiskanih govorov raznih ministrov in poslancev bi bil skoraj dobil prepričanje, da naša država glede uprave korači popolnoma novo smer! Zdelo se je, da znana slovenska krilatica »kufre gor, kufre dol«, ostane samo še spomin na čase prvih desetih let naše skupne domovine. To nekako slavnostno razpoloženje jugoslovans- kih državljanov v pričakovanju reda in pa- meti v naši državni upravi pa je v Sloveniji dobilo nenadoma močan sunek pod rebra. Prosvetno ministrstvo je uvedlo proti pre- sedniku in uredniku nepolitične stanovsko- strokovne organizacije učiteljev disciplinar- no preiskavo radi člankov v strokovnem gla- silu »Učiteljski Tovariš«. Razen tega je baje tudi vložena tožba po tiskovnem zakonu. Oba navedena funkcionarja organizacije sta se pregrešila prvi kot lastnik in predstavnik, drugi pa kot odgovorni urednik strokovnega časopisa.

Železničarji smo že vajeni takih stvari. Leta 1923. je bil persekviran centralni tajnik našega Udruženja, ker ni hotel biti orožje ta- kratnega ministra za promet g. dr. Velizarja Jankovića. Prišlo je tako daleč, da je za ne- kaj mesecev izgubil službo. Borba je bila ostra in uspeh te borbe je bil ta, da je naše Udruženje ostalo kompaktno in napredovalo na vseh poljih strokovnega dela, takratni mi- nister za promet pa je — bil!

Te dni smo dobili tudi mi železničarji zelo interesantno poročilo iz Beograda! V centralnem našem glasilu »Glasniku« št. 8. od 15. aprila t. l. je eden naših tovarišev, ki je uslužben v Generalni direkciji državnih železnic v Beogradu, s podpisom napisal čla- nek o komercializaciji državnih železnic. Za ta svoj članek je porabil podatke iz raznih gospodarskih listov in tudi uradnih publikacij ministristva za promet. Opozorjamo, da so uradne publikacije ministristva za promet, razne statistike itd. dostopne proti plačilu gotove vsote vsakomur, kdor jih hoče kupiti. Gredo v inozemstvo k raznim upravam in naši gospodarski listi so o teh statistikah vedno pisali in iznašali številke. Pisec članka v strokovnem železničarskem glasilu pa se je pregrešil po odločitvi ministristva za promet, odnosno Generalne direkcije državnih želez- nic proti postoječim predpisom o službeni tajnosti. Preiskava je bila hitro končana, spoznan je bil krivim ter kaznovan admini- strativno z odtelgljajem 10-dnevne plače in takoj prestavljen iz Generalne direkcije v Oblastno direkcijo Sarajevo.

Stare metode se ponavljajo. Javni name- ščenci se še dobro spominjajo na prvi moč- nejši pokret leta 1919., ko so radi odločnega nastopa v strokovni organizaciji za pravice javnih nameščencev, za poštene plače za po- šteno delo, bili persekvirani voditelji sta- novsko-strokovnega pokreta v Zagrebu. Bilo je tudi nekaj poizkusov v Sloveniji, a kon- cem koncev se persekucije v Sloveniji niso mogle izvršiti.

Stanovsko-strokovni pokret med javnimi nameščenci in železničarji je potem do lan- skega leta preživljal težko krizo. Danes ta kriza ponehava skoraj v vseh pokrajinah na- še države. Strokovne organizacije delajo in- tenzivno, da poglobijo zavest skupnosti in onemogočijo partizanstvo in mešetarenje z živim materijalom — jugoslovanskim držav- nim uslužbencem. Leta 1927. je v Sloveniji pri javnih nameščenih pokazalo ogromne napredke. Razeplenost slovenskega učitelj- stva je likvidirana po zaslugi tovariškega in smotrenega dela poverjenišva Ljubljana

Udruženja jugoslovanskih učiteljev. Sličen pokret se je izvršil med slovenskimi poštari in dovedel do popolnega uspeha. Naporu Po- krajinske zveze javnih nameščencev za Slo- venijo so rodili dobre sadove in slovenski javni nameščenci gredo sicer korakoma, a vendar smotreno k popolni konsolidaciji svo- jih strokovnih organizacij.

Naše društvo je povsod in pri vsaki pri- liki dejansko pokazalo svojo solidarnost z ostalimi stanovsko-strokovnimi organizacija- mi javnih nameščencev. Če nas momentano radi različnosti stanovskih teženj, ki so dik- tirane po značaju službe, ki jo vršimo želez- ničarji, loči od javnih nameščencev naše po- sebno društvo, je to iz stanovsko-strokov- nega vidika potrebno. Vendar smo jugoslo- venski železničarji, organizirani v UJNZB, vedno in vsakokrat, kadar se je šlo za skup- ne interese in pravice vseh jugoslovanskih javnih nameščencev, stali ramo ob ramo z javnimi nameščenci in z njihovim Glavnim savezom.

Vemo, da je stanovsko-strokovni pokret neprikladen raznim našim političnim stran- kam in njihovim predstavnikom. Je to raz- umljivo in človeško. Vemo tudi, da se sta- novsko-strokovne organizacije po svoji struk- turi in namenu, za katerega so bile ustanov- ljene od pripadnikov istega stanu, bistveno razlikujejo ne samo po delu nego tudi po poj- movanju takozvanih političnih doktrin. Kar je za voditelja političnega pokreta, kar je za navadnega pripadnika h kakoli politični stran- ki za dosego političnega cilja postranskega pomena, to tvori za predstavnika stanovsko- strokovnega gibanja in člana stanovsko-stro- kovne organizacije bistvo dela na strokov- nem polju. Metode političnega in stanovsko- strokovnega pokreta so osobito v naši državi tako različne in si direktno nasprotne, da o tem sploh ni treba govoriti! Politik v naši državi izrablja vse, kar mu pride pod roko, ne zbira sredstev, samo da doseže svoj poli- tičen cilj, predstavnik in voditelj stanovsko- strokovnega pokreta javnih nameščencev pa mora in tudi gleda pri vseh odločitvah na moralo, etiko in pred vsem na to, da so uspe- hi trajne koristi za vse pripadnike, res isti- niti, poštene in — čisti!

Vemo da iz zgoraj navedenih vzrokov pride in mora priti do spopada med parti- zansko politiko in med jasno začrtanim pro- gramom poštene stanovsko-strokovne orga- nizacije enega stanu. V naši državi je to še bolj samoobsebi umevno, ko vendar vidimo notranjo in zunanjo strukturo političnih strank in kot javni nameščenci in železni- čarji že deseto leto čutimo na lastni koži metode vladanja in upravljanja naše države po teh političnih strankah. Nočemo vpra- šati, kam naj privede tak boj, v katerem hoče politična partija pomandati vse, kar se ji brezpogojno ne ukloni! Vemo, da so vse enunciacije političnih strank v naši državi glede javnih nameščencev od prevrata sem bile samo pro forma, da se je nekaj pove- dalo. Njih delo čutimo mi vsi, brez razlike

na kategorijo in položaj, na lastni koži! Ne- pobitno je dejstvo, da smo javni nameščenci in železničarji v naši državi najbolj beraški stan in najslabše plačani državni uslužbeni v celi Evropi in to po zaslugi in volji ter od- ločitvi naših političnih strank. Olepšavanja v tej stvari biti ne more, ker dejstva prejasno in preočito potrjujejo vsakomur našo trdi- tev.

Čisto naravno je, da mora priti do raz- čiščenja, da mora priti do konca. Vsaka stvar ima svoj začetek in konec! Tako mora tudi imeti sedanje nevzdržno stanje javnih name- ščencev in železničarjev v naši državi svoj konec! To vedo tudi vodilni politični ljudje vseh strank v naši državi. Dokler stanovsko- strokovne organizacije delajo po njihovih žel- ljah, so deležne javne in zasebne pohvale, ko pa se interesi križajo, pride takoj istiniti do- kaz prave ljubezni.

To pravo ljubezen čutimo železničarji in jo čutijo javni nameščenci. Odkrito se je razgalila v vsej svoji veličini in lepoti z udar- cem po obeh glavnih predstavnikih stanov- sko-strokovno organiziranega učiteljstva v Sloveniji in tudi z udarcem po našem tova- rišu uradniku iz Generalne direkcije v Beo- gradu.

Stanovsko-strokovnega pokreta med jav- nimi nameščenci in železničarji to ne bo mo- tilo, niti zavrla. Naše prepričanje je, da je ta pokret že tako globoko zasidran po vseh pokrajinah naše države in pri vseh javnih nameščenih in železničarjih, da ga mo- rejo persekucije predstavnikov in voditeljev samo poglobiti in mu dati novih moči za še energičnejše in smotrenije delo. Zavedamo se, da mora vse državno uslužbenstvo enotno odgovoriti in da bo ta odgovor točen in učin- kovit!

Branili bomo svojega tovariša radi iz- vršene persekucije, stali pa bomo tudi ra- mo ob rami z obema predstavnikoma sloven- skega učiteljstva v zavesti, da vršimo ne sa- mo svojo tovariško dolžnost napram držav- nemu uslužbencu, nego da vršimo popolno dolžnost napram našemu narodu in državi! Gorje državi, kjer se hoče imeti državnega uslužbenca za brezpravnega kulija! In če tega naši politiki vsled partizanske zagrizenosti nočejo upoštevati, potem je ne samo tova- riška dolžnost, nego državna potreba, da javni nameščenci in železničarji vseh kategorij in vseh položajev enotno stojijo na braniku za svoje državljanske pravice, za pravdo in po- štenje in za ugled naše države.

Prepričani smo, da bo slovensko učitelj- stvo storilo svojo dolžnost, prepričani smo, da bodo vsi javni nameščenci v naši državi podprli ta boj in pomagali resnici in pravici do zmage. Slovenski in jugoslovanski želez- ničarji, včlanjeni v UJNZB, bodo stali soli- darno ramo ob rami za pošteno stvar z vse- mi ostalimi javnimi nameščenci.

Brez žrtve ni zmage, zmagati pa morata pravica in poštenje, za kar morajo jugoslo- venski javni nameščenci in železničarji, če je treba, žrtvovati vse!

Razvoj nadaljevalnega šolstva v Čehoslovaški.

(Izvirno poročilo „Učiteljskemu Tovarišu“).

(Piše Emanuel Lipert, ref. min. škol. in nar. prosv. v Pragi — prevedel ravnatelj Albin Lajovic.)

Obče obrtne nadaljevalne šole. — Strokovne nadaljevalne šole. — Trgovske nadalje- valne šole. — Kmetijske, gospodarske nadaljevalne šole. — Pri nas bo mogoč splošen razvoj nadaljevalnega šolstva le, če se bo to šolstvo popolnoma naslonilo na osnovno šolstvo in na osnovnošolsko učiteljstvo.

Na Češkem imamo obvezne nadaljeval- ne šole za dečke in deklice, ki se uče kate- rekoli obrti. Te vrste šole so četver: 1. obče obrtno-nadaljevalne šole, 2. strokovne nada- ljevalne šole, 3. trgovske nadaljevalne šole in 4. narodne gospodarske šole.

Najstarejša vrsta nadaljevalnega šolstva so pač splošne obrtno-nadaljevalne šole, ki so namenjene obči in deloma tudi strokovni izobrazbi obrtnih vajencev. Vsi obrtni va- jenci morajo obvezno posecati za časa svoje učne dobe nadaljevalne šole, navadno torej po dve ali tri leta, tedaj v starosti od 14. do 17. leta. Obrtno-nadaljevalne šole so usta- novljene za šolski okoliš, kjer imajo mojstri svoje delavnice.

Obrtno-nadaljevalne šole ustanavlja in upravlja posebni »šolski odsek« s pomočjo države, dežele, krajevne občine ter obrtne in trgovske zbornice, v katere območju leži šola, s pomočjo obrtnih strokovnih udruženj, kakor tudi s pomočjo večjih podjetij. Vsi ti činitelji se prostovoljno zavežejo, da bodo vsako leto prispevali gotov znesek k stro- škom vzdrževanja šole; več kot polovico vseh stroškov pa krije država iz svojih sred- stev, velike so tudi podpore dežele in kra- jevne občine, medtem ko ostali zavezanici krijejo vsi skupaj komaj 15% vseh izdatkov. Z vladno naredbo iz leta 1925. je bilo z najvišjo upravo in nadzorstvom nad obrtno-

nadaljevalnim šolstvom poverjeno minist- rstvo šolstva in narodne prosvete. Nadzor- stvo vrše 24 nadzorniki obrtno-nadaljevalnih šol na Češkem, Moravskem in v Slovaški; vsak ima svoj določen okoliš. Na Slovaškem je ustanovljen po en nadzornik za vsako župa- nijo, za ozemlje Podkarpatske Rusije vrši nadzorstveno službo obrtno-nadaljevalnega šolstva en sam nadzornik.

Sestava šolskega odbora, organizacija šol in njihovih učnih načrtov je izvršena na podlagi državnih naredb. Poslednja naredba od 10. maja 1927 predpisuje sledeči postopek pri ustanavljanju nove obrtno-nadaljevalne šole:

Pred ustanovitvijo šole se mora napra- viti popis vajencev in vajenk, ki se uče ka- terekoli obrti v okolišu 4 km od poslopja, kjer bo nastanjena šola. Če izkazuje popis vsaj 20 vajencev in vajenk, se ustanovi pri- pravljalni odbor, v katerega se pozovejo: 1. župan občine, v kateri se šola ustanavlja, župani onih občin, katerih vajenci bodo vpi- sani v obrtno-nadaljevalno šolo, 2. načelniki obrtnih korporacij, 3. zastopniki krajevnih javnih korporacij (občine, krajnega šolskega sveta, okrajnega odbora itd.), 4. zastopniki obrtnikov in industrijcev. Na ustanovnem zboru se izvoli predsednik, tajnik in blagaj- nik. Ustanovitev odbora se javi okrajnemu glavarstvu in nadzorniku obrtno-nadaljeval-

Ispravka.

U Učiteljskom Tovarišu od 26. IV. 1928. god. br. 41. izšel je napis pod naslovom »Šta se deša- va. Militarizacija učiteljstva ili učiteljske službe«, u kome je u crnom okviru iznet protest što je je- dan neznatan broj učitelja Slovenaca puštenih iz vojske postavljen za učitelje u J. Srbiji (»Makedo- niji« kako se u tom napisu kaže), predstavljajući stvar neverno i zlonamerno stoga se dostavlja Uredništvu Učit. tovariša, ova ispravka, da je od- štampa u prvom narednom broju svoga lista na odgovarajućem mestu.

1. Netačno je tvrđenje, da »državni službenik (pa sledstveno i učitelj) ne može postati lice koje nije navršilo 21 godinu života i nije odslužio svoj rok u vojsci, ili nije od vojne službe oslobođen« pošto to naši zakoni ne zabranjuju, nego što dr- žavni službenik ne može postati lice koje je navr- šilo 21 godinu života, a nije regulisalo vojnu oba- vezu.

2. Za čuđenje je i žaljenje, da jedan učiteljski list protestuje što vojne vlasti izlaze na susret učiteljstvu, da lakše (na rokove) odsluži svoj rok u vojsci i na taj način pre dobiju službu i tako ranije steknu pravo na penziju i povisice. Još je više za žaljenje, što se takav postupak naziva »militariza- cija učiteljstva« i što se na to upozoravaju čak i gg. narodni poslanici.

Pre su u malenoj i slobodnoj Srbiji učitelji svoj rok služenja u kadru vršili samo za vreme velikog školskog odmora i niko se ne seti, da to nazove militarizacijom učiteljstva, već olakšicom učiteljstvu i školi. Najposle, ako ko od oslobođenih učitelja ne želi, da na ovaj način odsluži svoj rok u vojsci, neka to izjavi i onda mu ništa ne stoji na smetnji, da svoj rok odsluži odjedanput.

3. Neistinito je, da je iz Bileća otpušteno »5 Slovenaca« učitelja, a iz Sarajeva »više Slovenaca iz vojske, Slovenaca ima samo 6, a Srba 131 (iz Bileća 1 i iz Sarajeva 5), pa niko ne protestava za ovih 131, a protestuje se za 6 Slovenaca?!!

4. Neistinito je tako isto da ovi učitelji Slo- venci »moraju poučavati u Makedoniji prema ta- mošnjim odredbama i veronauku«, jer po jasnim zakonskim propisima, kad u izvesnom mestu nema učitelja veropovesti iste, koje su i deca, veronauku predaje mesni sveštenik. Najposle kad bi i ovo bilo u istini, i kad se dotični dački roditelji i gra- dam kao pravoslavni ne bune što im veronauku predaje učitelj katoličke vere, zašto se protivu ova- ga bune narodni učitelji oko Učitelj. Tovariša i time ne služe ustanovnom principu o verskoj strp- ljivosti. Da napomenemo i ovo. U selu Drinu kod Požarevca, učitelje Ante Ladavac Istranik i kato- lik, koji predaje po svojoj volji veronauku pravo- slavnoj deci i druguje se s pravoslavnim svešteni- kom kao najboljim drugom. I kad povodom ovakvih slučajeva nijedan list pravoslavne srbijske crkve nije o ovome u opšte pisao, a kamo li to stavio u crni okvir, onda se u toliko manje moglo tako što očekivati od jednog učiteljskog glasila.

5. »Možemo zamisliti kako sada još pouča- vaju srpsko-hrvatskom jeziku« ti učitelji. Tovariš nalazi, da Slovenci ne mogu predavati na srpsko- hrvatskom jeziku!! Ministarstvo prosvete je po- stavilo po njihovoj molbi preko 100 Slovenaca učitelja iz Istre i Slovenije, a jednoga je od njih po- stavilo i za školskog nadzornika i nikada nije po- sumnjalo, da li će oni moći, poučavati decu na srpsko-hrvatskom jeziku.

6. Ministarstvo prosvete ne misli da se patrio- tizam slovenačkih učitelja ne prostire van granica Slovenije, i ako 6 postavljenih učitelja Slovenaca u Makedoniji misle kao Učit. tovariš, da oni ne treba da služe u tome kraju, onda i ne moraju i neka samo to izjave, opozvače se odluka o njihovu postavljanju. Ovakvo shvatanje i pitanje predstavlja draženje strasti verskih i plemenskih i žaliti je da dolazi od strane jednog učiteljskog lista.

Iz kancelarije Ministarstva prosvete O. N. br. 43.873 od 22. V. 1928 u Beogradu.

P. br. 4560. Ljubljana, dne 1. junija 1928.

Predmet: »Učiteljski Tovariš«

Članki »Kaj se godi« Popravki.

Uredništvu

»Učiteljskega tovariša«

V

Ljubljani.

Po nalogu ministristva prosvete O. N. br. 43873 z dne 23. maja 1928 Vam pošiljam v prilogi popra- vek k članku »Kaj se godi? Militarizacija učiteljstva ali učiteljske službe«. Popravek natisnite v prvi pri- hodnji številki lista na odgovarajućem mestu.

Vršilec dolžnosti prosv. inšpektorja: Dr. Capuder.

ne šole, v katerega območju se nahaja usta- navljajoča se šola. Šole ko je šola potrjena, se ustanovi definitivni šolski odbor.

Pripravljalni šolski odbor si preskrbi iz državne naklade potrebne tiskovine za obrt- no-nadaljevalne šole, to so Pravila, učni na- črt in preliminar. Po en izvod izpolnjenih tiskovin se pošlje nadzorniku obrtno-nada- ljevalnih šol, ki jih potrdi odnosno pregleda njih pravilnost.

Nadalje napravi pripravljalni odbor prošnje za podporo na deželno upravo, tr- govsko in obrtno zbornico, na občino, okraj- ni zastop, krajevne korporacije, denarne zavode, tovarne itd. Prošnjam se priklapi preliminar, od faktorjev, ki bi bili voljni šolo stalno podpirati, pa se prosi vrhuteke še za pismeno obvezo vsakoletne podpore z na- vedbo zneska. Posebno je gledati na to, da se eden izmed javnih faktorjev zaveže, kriti